

Το πρόβλημα των εκτρώσεων από φεμινιστική σκοπιά

της Ρένας Λάμψα

Στο πρόβλημα των αμβλώσεων η κοινωνική αδικία είναι πλήρης. Αν πολλές γυναίκες βρίσκονται σε κάποια στιγμή της ζωής τους αντιμέτωπες μ' αυτό το πρόβλημα, το να διακόψουν δηλαδή μια ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη με καλές ή κακές συνθήκες, εξαρτάται κυρίως από το αν έχουν ή όχι αρκετά χρήματα, και γενικότερα από το κοινωνικό περιβάλλον τους. Ο περιοριστικός νόμος για τις αμβλώσεις και η έλλειψη κάθε ασφαλιστικής κάλυψης δημιουργεί διπλό μέτρο για τους πλούσιους και τους φτωχούς. Οι πλούσιες αστέες μπορούσαν και μπορούν να κάνουν έκτρωση με τις καλύτερες δυνατές ιατρικές συνθήκες.

Αντιμετωπίζοντας λοιπόν το πρόβλημα της έκτρωσης, πρέπει να εξετάσουμε κατά κύριο λόγο αν θα δοθούν τα ίδια μέσα σ' όλες τις Ελληνίδες, χωρίς εξαιρέσεις, για να διαλέγουν ελεύθερα τον αριθμό των παιδιών που επιθυμούν να κάνουν καθώς και τον χρόνο τεκνοποίησης.

Ας εξετάσουμε όμως τους λόγους που κάνουν τη γυναίκα να καταφεύγει στην έμβλωση:

- 1) Η έλλειψη σεξουαλικής αγωγής και πενιχρές πληροφόρησης για τα μέσα αντισύλληψης. (Και σ' αυτόν τον τομέα, οι γυναίκες που προέρχονται από τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα είναι εκείνες που είναι οι λιγότερο καλά πληροφορημένες για τα σωστά μέσα αντισύλληψης).
- 2) Η οικονομική κρίση που δεν επιτρέπει στα νέα ζευγάρια να μεγαλώσουν και να προετοιμάσουν το μέλλον πολλές φορές ακόμα κι ενός δεύτερου παιδιού.
- 3) Η έλλειψη κοινωνικών παροχών στην εργαζόμενη μητέρα.
- 4) Τα προβλήματα που έχει ν' αντιμετωπίσει η άγαμη μητέρα. Στην Ελλάδα είναι ελάχιστες οι γυναίκες που κερδίζουν αρκετά χρήματα για να μεγαλώσουν μόνες τους ένα παιδί. Άλλωστε, στην πατριαρχική κοινωνία, η μητρότητα εξακολουθεί να είναι «ιερή» όσο τα παιδιά της είναι «νόμιμα» –δηλαδή, όσο το παιδί φέρει το όνομα του πατέρα. Οι γυναίκες που στερούν τα παιδιά τους από έναν πατέρα θεωρούνται «εγωίστριες», αφύσικες, καταδικαστές, ακριβώς όπως θεωρούσαν αφύσικες και ανήθικες κατά τον 19ο αιώνα τις γυναίκες που στερούσαν τους συζύγους τους από παιδιά με τον έλεγχο των γεννήσεων.

Είναι φυσικό λοιπόν να θέλουν οι γυναίκες, που σηκώνουν σήμερα στους ώμους τους τους διπλούς και τριπλούς ρόλους της σταδιοδρομίας, της διεύθυνσης του σπιτιού, και των μητρικών φροντίδων, να θέλουν να διαλέγουν μόνες τους τη στιγμή που θέλουν να κάνουν παιδιά.

Η φεμινιστική φιλοσοφία έχει ασχοληθεί πολύ για τη σημασία του ελέγχου των αναπαραγωγικών ικανοτήτων της γυναίκας από τις πατριαρχικές κοινωνίες, καθώς και για την άρνηση να δώσουν αυτό τον έλεγχο στις ίδιες τις γυναίκες. Η φεμινιστική θεωρία μας βοηθάει λοιπόν να καταλάβουμε τον χαρακτήρα του αισθήματος που υπάρχει ακόμα και σήμερα εναντίον των αμβλώσεων.

Η ADRIENNE RICH, στο βιβλίο της που κυκλοφόρησε το 1977, «Μητρότητα σαν Εμπειρία και Θεσμός», εξετάζει την αδικία της

θεσμοθετημένης μητρότητας. Η θεσμοθετημένη μητρότητα απαιτεί απ' τις γυναίκες να μην έχουν συνειδητοποιημένη επίγνωση του προβλήματος αλλά μητρικό «ένστικτο» και υποταγή στη «φυσική» τάξη των πραγμάτων.

Η άμβλωση επιτρέπει στη γυναίκα ν' αντιστέκεται στην αναγκαστική μητρότητα. Ο έλεγχος της αναπαραγωγικής εξουσίας είναι σημαντικός στην άμβλωση. Η αντίθεση στην άμβλωση είναι μια μόνο όψη μιας ευρύτερης αντίθεσης στη γυναικεία γενικά αυτονομία.

Ένας Αμερικανός γιατρός είπε σχετικά: «Η έγκυος γυναίκα συμβολίζει την απόδειξη της αντρικής σεξουαλικής ικανότητας, κι αν ο άντρας χαλαρώσει την κυριαρχία του πάνω στις γυναίκες και τους παραχωρήσει το δικαίωμα να ξεφορτώνονται όποτε θέλουν αυτή την απόδειξη, νιώθουν τότε, οι άντρες, ότι απειλούνται φοβερά –φοβούνται δηλαδή μήπως οι γυναίκες θα μπορούν, κατά βούληση, να τους αποστερούν από τη σεξουαλική τους ικανότητα και τον αντρισμό τους».

Στην πατριαρχική κοινωνία, η βασική θηλυκή αρχή είναι η παθητικότητα. Ο ρόλος της γυναίκας στη σύλληψη είναι να δέχεται το σπέρμα και να το επωάζει. Ο ρόλος της γυναίκας στη μητρότητα είναι χωρίς εγώ και δοτικός. Η φεμινιστική θεωρία άρχισε να ερευνάει τη ζημιά που γίνεται στις γυναίκες από αυτή την άρνηση του εαυτού της. Μερικοί μελετητές έφθασαν μάλιστα στο σημείο να τη θεωρούν σα μια μορφή γυναικοκτονίας: κάτι τέτοιο δηλαδή θεωρεί ότι είναι το κλείσιμο της γυναίκας στο σπίτι, τη στέρηση της ζωτικότητάς της και την καταστροφή της αυτόνομης θέλησής της.

Ο φόβος ότι οι γυναίκες θα κάνουν κατάχρηση της αναπαραγωγικής ελευθερίας τους, τις κάνει να φαίνονται σαν ένα καταστρεπτικό, σαρκοβόρο πλάσμα –μια σύγχρονη Μήδεια. Τα επιχειρήματα κατά των αμβλώσεων προέρχονται από την «πιο φοβερή αντι-γυναικεία προκατάληψη: ότι δηλαδή οι γυναίκες, χωρίς προσεκτικό έλεγχο, θα σκοτώνουν τα έμβρυά τους χωρίς αιτία γιατί δεν είναι εντελώς λογικά πλάσματα».

Το ότι οι άντρες εξαρτώνται αναγκαστικά από τις γυναίκες για τη βιολογική τους αναπαραγωγή χρησιμοποιήθηκε για να δικαιολογήσει τον αντρικό έλεγχο πάνω στις αναπαραγωγικές ικανότητες των γυναικών. Σε μια πατριαρχική κοινωνία, τα παιδιά των γυναικών εγγυούνται την αθανασία των αντρών. Μερικοί ισχυρίζονται ότι η αντρική αντίθεση στην άμβλωση προέρχεται εν μέρει από τον φόβο ότι πολλές γυναίκες, όταν έχουν την ελεύθερη επιλογή, θα προτιμούσε να μην κάνουν παιδιά.

Όσο για τις ψυχολογικές επιδράσεις που μπορούν οι αμβλώσεις να έχουν πάνω στις γυναίκες, μπορούμε ν' αναφέρουμε εδώ μια συγκριτική έρευνα που έκανε το 1975 η Εθνική Ακαδημία Επιστημών των ΗΠΑ, για τις ψυχολογικές και σωματικές επιπλοκές που σχετίζονται με την άμβλωση και με έναν κανονικό τοκετό, και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι αμβλώσεις όταν γίνονται ιδιαίτερα κατά τους πρώτους μήνες, είναι λιγότερο επικίνδυνες.

Επίσης, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που συγκέντρωσε το Υπουργείο Υγείας των ΗΠΑ, οι αμβλώσεις που γίνονται κατά το πρώτο τρίμηνο της κύησης (όπως είναι τώρα το 85% των αμβλώσεων στις ΗΠΑ) είναι δώδεκα φορές πιο ασφαλείς από τον τοκετό, και μόνο

εκείνες που γίνονται κατά την 16η εβδομάδα ή και αργότερα (δηλαδή το 7% των αμβλώσεων) είναι πιο επικίνδυνες από τον τοκετό.

Η αναγκαστική μητρότητα όπως και η αναγκαστική στείρωση είναι οι δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος. Σε πολλές περιοχές της γης που υπάρχουν προβλήματα υπερπληθυσμού, πολλοί γιατροί αρνούνται να κάνουν άμβλωση αν οι γυναίκες δεν συμφωνήσουν να κάνουν κατόπιν στείρωση, δηλαδή γίνεται αυτό που ονομάζουμε "PACKAGE-DEAL" (συμφωνία πακέτο). Τις συνέπειες αυτής της πολιτικής μπορεί κανείς να διαπιστώσει στο Πουέρτο-ΡΙκο, όπου πάνω από 35% των γυναικών ανάμεσα σε ηλικία 20 - 49 χρόνων, έχουν υποστεί στείρωση.